Foged, S. K. (2016, 10 March). Kommunerne står sjældent svagt i slaget om grønthøsteren. *Politiken.dk*. Retrieved from http://politiken.dk/indland/politik/skyggekabinettet/polilab/ECE3109990/kommunerne-staar-sjaeldent-svagt-i-slaget-om-groenthoesteren/

Kommunerne står sjældent svagt i slaget om grønthøsteren

PoliLab: Kommunernes Landsforening raser over regeringens omprioriteringsbidrag. Balladen skal ses i lyset af, at Folketinget siden krisen har svækket kommunernes forhandlingsmuskler, skriver gæsteforelæser Søren Kjær Foged.

GRØNTHØSTER. Det såkaldte omprioriteringsbidrag har ført til splittelse mellem regeringen og Kommunernes Landsforening.

Følg

SØREN KJÆR FOGED, ph.d-stipendiat ved Institut for Statskundskab på Københavns Universitet

POLILAB
Skyggekabinettets politiske laboratorium

PoliLab er et politisk laboratorium. Her vil en håndfuld forskere fra landets universiteter med snuden langt nede i tal og tendenser komme med skarpe input til udviklingen i dansk politik. Analyserne på PoliLab leveres af folk, der dokumenterer, hvad de taler om. Med nyeste forskning og data i baghånden undersøges, hvad der er årsag og virkning på Christiansborg og omegn.

De er røde og blå, fra by og fra land. Men borgmestre fra begge sider af det politiske spektrum har lagt sig ind i kampen mod det såkaldteomprioriteringsbidrag, der betyder, at kommunerne årligt skal spare en procent af deres samlede udgifter og overføre pengene til staten. Hvorefter Folketinget beslutter, hvad pengene skal bruges til.

Kalundborg-borgmester og formand for Kommunernes Landsforening Martin Damm (V) har ligefrem kaldt regeringens løsning for»grusom«. Det som optakt til det Kommunalpolitiske Topmøde, der i disse dage løber af stablen i Aalborg.

Tovtrækkeriet mellem kommunerne og regeringen om omprioriteringsbidraget bør ses i lyset af, kommunernes forhandlingssituation i de sidste år er blevet svækket mærkbart og permanent. Hvor kommunerne tidligere forhandlede med regeringen om størrelsen af den samlede økonomi i de årlige økonomiaftaler, vedrører forhandlingerne nu justeringer af en økonomisk ramme, som allerede er bestemt ved lov fra statsligt hold.

LÆS OGSÅ: Om-pri-o-ri-te-rings-bi-drag: Forstå hvorfor det er det vigtigste ord i dansk politik

Den endelige størrelse af disse justeringer og de statslige krav, som følger med, er essensen af, hvad armlægningen om omprioriteringsbidraget handler om.

Læg dertil, at et flertal på Christiansborg (V, DF, S og R) både i denne og i næste regeringsperiode har aftalt at lægge stemmer til regeringens økonomiaftale med Kommunernes Landsforening (KL). Og dermed også på forhånd synes at have blåstemplet i hvert fald en del af den siddende regerings udmøntning af omprioriteringsbidraget.

Det betyder også en historisk vanskelig forhandlingssituation for kommunerne ved dette års økonomiaftale.

Krisen lagde fundamentet

Men hvordan har forhandlingssituationen mellem kommuner og regering kunnet ændre sig så markant på få år?

Svaret er en række lovændringer, som blev gennemført under den økonomiske krise, og som blev sammenfattet i den såkaldte budgetlov fra 2012 (med virkning fra 2014). Budgetloven medfører, at Folketinget vedtager udgiftslofter for kommunerne fire år frem i tiden, og at kommunerne automatisk sanktioneres, hvis de overskrider dette loft.

Det lovbestemte udgiftsloft kan, som nu, f.eks. indeholde et omprioriteringsbidrag på en procent, der i udgangspunktet tilfalder staten, men som herefter kan være genstand for forhandlinger med KL i økonomiaftalen.

Med andre ord: Hvor kommunerne før forhandlede med regeringen om rammernes størrelse, handler det nu om at vinde lidt ekstra tilbage.

LÆS MERE: Her er det vigtigste ord i dansk politik lige nu

Det lovfastsatte udgiftsloft stiller grundlæggende kommunerne i en forringet forhandlingssituation over for staten. Tidligere kunne kommunerne i deres forhandlinger med regeringen således appellere til folketingspolitikerne om flere penge til kommunal velfærd, men nu har Folketinget bundet sine hænder for fire år ad gangen.

Tilbage står selvfølgelig appeller til Folketinget om at tilbageføre et statsligt økonomisk råderum til kommunerne (såsom det råderum, som er skabt af omprioriteringsbidraget), men hvis de politiske partier på forhånd har lavet en aftale om at stemme for økonomiaftalen uanset hvad, ja, så er også denne mulighed begrænset.

Hvor budgetloven har en permanent karakter, virker musketereden blandt partierne på Christiansborg om at stemme for økonomiaftalen dog noget mere skrøbelig. Og det kan være kommunernes mulighed. Senest har

Socialdemokraternes f.eks. sået tvivl om denne aftale med de øvrige partier ved at melde ud, at hele omprioriteringsbidraget bør kanaliseres tilbage til kommunerne.

Hvilket KL-formand Martin Damm alligevel definerer som en »ond« løsning.

LÆS OGSÅ: Frederiksen vil sende Løkke i mindretal

Det kan virke uforståeligt, hvordan en så markant ændring af spillereglerne mellem stat og kommuner, som budgetloven er udtryk for, kunne ske. Og endda så hurtigt og relativt ubemærket. Flere forklaringer byder sig til, men sammenfaldet mellem den økonomiske krise fra slutningen af 2008 og kommunernes budgetoverskridelser i 2009 og 2010 virker helt afgørende.

Således gav den økonomiske krise et rygstød til aktører med et fokus på økonomisk tilbageholdenhed, herunder Finansministeriet, og da kommunerne samtidig overskred deres budgetter i 2009 og 2010, var der historisk gode mulighed for at gennemføre en tættere statslig styring af kommunernes økonomi. Vel at mærke en permanent tættere styring.

Og dermed blev rødderne sået til den kamp om omprioriteringsbidraget, der i øjeblikket udspiller sig med Aalborg som arena.

Søren Kjær Foged er cand.scient.pol og ph.d-stipendiat ved Institut Institut for Statskundskab på Københavns Universitet. Hans Ph.d.-projekt vedrører kommunernes udgiftsprioriteringer og økonomistyring.